

NUOTRUPA

-

I SCENA

Marija Aleksandrovna, augesnių metų dama, ir Michailas Andriejevičius, jos sūnus

MARIJA ALEKSANDROVNA

Klausyk, Miša, aš seniai norėjau su tavim pasikalbėti: reikia, kad tu pakeistumei tarnybą.

MIŠA

Galiu, nors ir rytoj.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Tu turi būti karys.

MIŠA (*išplėtęs akis*)

Karys?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Taip.

MIŠA

Ką jūs, mamyte, sakote... karys?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, ko tu taip nustebai?

MIŠA

Dėl dievo meilės, ar jūs nežinote: juk reikėtų pradėti nuo junkerio.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, taip, patarnausi metus junkeriu, o paskui pakels karininku — tai jau mano reikalas.

MIŠA

Koks gi iš manęs karys, kaip jūs manote? ir mano figūra visai ne kariška. Ką jūs, motule, iš tiesų jūs mane visiškai nustebinote šitokiais žodžiais, aš... aš... aš, tiesiog, nežinau, ką ir bemanyti. Aš, ačiū dievui, ir riebulis mažumėlių, o kai imsiu vilkėti junkerių munduru su trumpom uodegaitėm — gėda bus ir pažiūrėti.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ką darysi? Pakels karininku, vilkėsi munduru ilgais skvernais ir visai paslėpsi savo nutukimą, niekas to nepastebės. Tai dargi geriau, kad tu mažumėlių esi nutukęs — greičiau gausi aukštesnį laipsnį: jiems juk bus nesmagu, kad jų pulke toks riebulis praporščikas.

MIŠA

Bet, motule, juk man beliko metai, vieni metai lig kolegijos asesoriaus. Jau dvieji metai, kaip esu tituliarinis patarėjas.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Liaukis, liaukis. Tas žodis „tituliarinis“ drasko man ausis; dievai žino, kas man ateina į galvą. Aš noriu, kad mano sūnus tarnautų gvardijoje. Į civiliokus, tiesiog, negaliu dabar nė žiūrėti.

MIŠA

Bet pagalvokite, mamyte, gerai išsižiūrėkite į mane ir į mano išvaizdą taip pat: dar mokykloj mane vadino kiškeliu. Kario tarnyboje vis dėlto reikia, kad ir arkliu šauniai jodinėtumei, ir balsą turėtumei skambesnį, ir ūgis kad būtų milžiniškas, ir talija.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Įgysi, viską įgysi. Aš noriu, kad tu būtinai tarnautumei; tam yra labai svarbi priežastis.

MIŠA

Kokia gi priežastis?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, svarbi priežastis.

MIŠA

Vis dėlto pasakykite, kas per priežastis?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Tokia priežastis... aš dargi nežinau, ar galėsi, kaip reikia, suprasti. Gubomozova, šita kvailė, užvakar sako pas Rogožinskis, ir tyčiomis taip, kad aš girdėčiau, — o aš sėdžiu trečioji nuo jos: prieš mane Sofi Votruškova, kunigaikštienė Aleksandrina, o už kunigaikštienės Aleksandrinos tuoj aš, — ką tu manai, ką išdrįso pasakyti toji nenaudėlė?.. Aš, iš tiesų, norėjau iš vietos pakilti, ir jei ne kunigaikštienė Aleksandrina, aš nežinau, ką būčiau padariusi. Sako: „Aš labai džiaugiuos, kad į caro rūmų balius neleidžia civilių. Tai tokie jau“, sako, „mauvais genre, kažkaip nearistokratiškai atrodo. Aš džiaugiuos“, sako, „kad mano Aleksis nenešioja to biauraus frako.“ Ir visą tą pasakė taip maivydamosi, tokiu tonu... iš tiesų... nežinau, ką aš būčiau jai padariusi. O jos sūnus stačiai kvailas, kaip aulas: koją kilnoti temoka. Tokia šlykšti nenaudėlė!

MIŠA

Kaip, motule, tik šitokia priežastis?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Taip, aš tyčia noriu, kad mano sūnus irgi tarnautų gvardijoj ir kad būtų visuose caro rūmų baliuose.

MIŠA

Liaukitės, motule, vien tik dėlto, kad ji kvailė...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, aš jau pasiryžau. Tegu ji sprogsta iš apmaudo, tegu šėlsta.

MIŠA

Vis dėlto...

MARIJA ALEKSANDROVNA

O aš jai parodysiu! Kaip ji sau nori, aš padarysiu visas pastangas, ir mano sūnus irgi bus gvardijoje. Nors dėl to reikės nustoti, bet būtinai bus. Ji nesulauks, kad aš leisčiau kiekvienai niekšei pūstis prieš mane ir riesti nosį, kuri ir taip riesta! Ne, štai šito jau nebus niekadoms! Jau kaip sau norite, Natalja Andriejevna!

MIŠA

Ar šituo jūs ją įskausite?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ne, aš šitaip nepraleisiu!

MIŠA

Jeigu jūs to reikalaujate, mamyte, aš pereisiu į karą tarnybą; tiktai, iš tikrųjų, man pačiam bus juokinga, kai pamatysiu save su munduru.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Jau bent padoriau atrodysi, ne kaip su savo šituo frakeliu. Dabar antras reikalas: aš noriu tave apvesdinti.

MIŠA

Vienu kartu ir tarnybą pakeisti, ir apvesdinti?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kas gi tokio? Lyg nebūtų galima ir pakeisti tarnybą, ir vesti?

MIŠA

Bet juk aš nė ketinti neketinu. Aš dar nenoriu vesti.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Panorėsi, kai tik sužinosi, su kuo noriu apvesdinti. Tomis vedybomis tu sau laimę įgysi ir tarnyboje, ir šeimos gyvenime. Žodžiu sakant, aš tave noriu apvesdinti su kunigaikštyte Šliopochvostova.

MIŠA

Bet juk jinai, motule, pirmos rūšies glušė.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Visai ne pirmos rūšies, o tokia, kaip ir visos kitos. Puiki mergiotė, tik kad neturi atminties: kartais užsimiršta, pasako, kas nereikia; tai dėl to, kad ji išsi-
blaškiusi, bet už tat visai ne liežuvininkė ir niekad
nieko bloga nepramanys.

MIŠA

Argi ji gali liežuvauti, ką jūs? Ji vargais negalais gali du žodžius sumegzti, ir kalba taip, jog, išgirdęs, tik rankas išskėsi. Jūs pati, motule, žinote, kad vedybos yra širdies reikalas, reikia, kad siela...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, štai! Aš lyg jauste nujaučiau. Klausyk, liaukis su savo liberalizmu. Tau tai netinka, aš tau dvidešimt kartų esu sakiusi. Kitam tai dar šiaip taip, o tau visai nepritinka.

MIŠA

Ak, mamyte, bet kada ir kuo aš jums esu buvęs neklusnus? Man jau greit trisdešimt metų, o tuo tarpu aš, kaip vaikas, jums esu klusnus visame kame. Jūs man liepiate važiuoti tenai, kur man mirtinai nesinorėtų važiuoti, — sutinku net neparodydamas, kad man yra tai sunku. Jūs man liepiate pasistumdėti prieškam-

bary tokio ir tokio — ir aš trainiojuos jo prieškam-bary, nors man visai nelinksta tam širdis. Jūs man liepiate šokti baliuose — ir aš šoku, nors visi juokiasi iš manęs ir iš mano figūros. Jūs, pagaliau, liepiate man keisti tarnybą — ir aš keičiu tarnybą: trisdešimt metų turėdamas, einu į junkerius, trisdešimt metų turėdamas, aš tampu kūdikiu, vis kad jums įtikčiau, bet vis dėlto, jūs kasdien man badote akis liberalizmu. Minutė nepraeis, kad jūs manęs neišvadintute liberalu. Klausykite, motule, tai skaudu; prisiekiu jums, tai skaudu. Už savo tikrą meilę ir prisirišimą aš esu nu-sipelnęs daugiau...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Prašau, nesakyk to! Lyg aš nežinočiau, kad tu libera-las! Dargi žinau, kas tau visa tai įkvėpė: vis tasai biaurus Sobačkinas.

MISA

Ne, motule, to jau per daug, kad aš imčiau klausyti Sobačkino. Sobačkinas — niekšas, kortininkas ir vis-kas, ko jūs norite. Bet čia jis nekaltas. Aš niekadods jam nesileisiu daryti bent šešėlį įtakos.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ak, dieve mano, koks baisus žmogus! Aš išsigandau, jį pažinusi. Be principų, be doros, koks biaurus, koks biaurus žmogus! Kad tu žinotumei, kokius gandus pa-leido jis apie mane!.. aš tris mėnesius niekur nega-lėjau nosies parodyti: kad mes deginame žvakigalius; kad pas mane ištisas savaites nevalą kilimų šepėčiais; kad aš išvykusi pasivažinėti virveliniais pakinktais ir vežiko pavalkais... Aš turėjau rausti, aš daugiau kaip savaitę sirgau; aš nežinau, kaip visa tai begalė-jau pakelti. Iš tiesų, vienas tikėjimas apvaizda stiprino mane.

MIŠA

Ir toks žmogus, jūs manote, gali man turėti įtakos? Ir, manote, aš jam leisiu? ..

MARIJA ALEKSANDROVNA

Aš sakiau, kad jis nedrįsų liūsti man į akis. Tu tik tada galėsi save pateisinti, jeigu nesispirsi ir pareikši kunigaikštytei déclaration šiandieną pat.

MIŠA

Bet, motule, o jei šito negalima padaryti?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kaip negalima? Kodėl gi?

MIŠA (į šalį)

Na, sprendžiamoji minutė! .. (Balsu.) Leisk man bent dabar turėti savo balsa, bent tuo reikalu, nuo kurio pareina mano būsimojo gyvenimo laimė. Jūs nepaklausėte dar manęs ... na, o jeigu aš esu kitą pamilęs?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Prisipažįstu, tai man naujiena. Apie tą aš dar nieko nesu girdėjusi. O kas gi toji šita antroji?

MIŠA

Ach, mamyte! prisiekiu, niekad os dar nebuvo panašios į ją — angelas, kūno ir sielos angelas.

MARIJA ALEKSANDROVNA

O kieno ji duktė, kas jos tėvas?

MIŠA

Tėvas — Aleksandras Aleksandrovičius Odosimovas.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Odosimovas! Pavardė negirdėta! Aš nieko nežinau apie Odosimovą ... O kaip jis, ar turtingas žmogus?

MIŠA

Retas žmogus! Nuostabus žmogus!

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ir turtingas?

MIŠA

Kaip jums pasakyti? Reikia, kad jūs jį pamatytumėt. Tokių sielos savybių nerasi visame pasaulyje.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Vėl gi, kaip? kurio jis laipsnio, ar jis turtingas?

MIŠA

Aš suprantu, mamyte, ko jūs norite. Leiskit man dėl to atvirai pareikšti savo mintis. Juk dabar, šiaip ar taip, tur būt, visoj Rusijoje nėra jaunikio, kuris neieškotų turtingos nuotakos. Kiekvienas nori pataisyti savo reikalus žmonos kraičio sąskaiton. Na, kai kuriais atvejais tai dar pateisinama: aš suprantu, kad neturtingas žmogus, kuriam nesisekė tarnyboje ar kur kitur, kuriam, gali būti, perdėtas sąžiningumas neleido pralobti, žodžiu, kaip ten bebūtų, bet aš suprantu, kad jo teisė yra ieškoti turtingos nuotakos ir, gal būti, neteisingi būtų tėvai, jei neįvertintų jo gerų savybių ir neleistų už jo dukters. Bet jūs pagalvokite, ar teisybės bus turtingasis, kurs ieškos irgi turtingų nuotakų — kas gi tada bus? Juk tai bus tas pat, kaip ant kailinių kad vilktume apsiaustą, nors karšta ir be to, nors tuo apsiaustu galėtume pridengti kieno kito pečius. Ne, mamyte, tas neteisinga! Tėvas išleido visą turtą dukteriai išauklėti.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Gana, gana! Daugiau aš nebegaliu klausyti. Viską žinau, viską: išimylėjai kokią nuovalką, kokią nors furjero dukterį, kuri, gal būt, dievas žino, kuo verčiasi.

MIŠA

Motule!

MARIJA ALEKSANDROVNA

Tėvas — girtuoklis, motina — virėja, giminės — policininkai arba gėralų pardavėjai... Ir aš turiu visa tai girdėti, dėl visa tai kentėti, kentėti dėl tikrojo sūnaus, kuriam aš gyvybės nesigailėjau... Ne, aš to nepergyvensiu!

MIŠA

Bet, motule, leiskite...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Dieve mano, kokia dabar jaunųjų žmonių moralė! Ne, aš to nepergyvensiu; prisiekiu, nepergyvensiu šito... Ak! kas čia? man sukasi galva. (*Sušunka.*) Ak, pašonėj duria... Maška, Maška, stiklinė!.. Nežinau, ar besulauksiu vakaro. Žiaurus sūnau!

MIŠA (*puldamas*)

Motule, nurimkite! Jūs pati sudarote sau...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ir vis tas šlykštusis Sobačkinas kaltas. Aš nežinau, kaip žmonės pakenčia šitokį marą.

LEKAJUS (*duryse*)

Sobačkinas atvyko.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kaip! Sobačkinas? Neleiskite, neleiskite, kad jo nštvaiko čia nebūtų.

II SCENA

Tie patys ir Sobačkinas

SOBAČKINAS

Marija Aleksandrovna, didžiadvasiškai atleiskite, kad aš taip seniai besu buvęs. Dievaži, niekaip negalėjau!

Nepatikésite, kiek reikalų; žinojau, kad rūstausite, tikrai žinojau... (*Pamatęs Mišą.*) Sveikas, brole! Kaip tu?

MARIJA ALEKSANDROVNA (*į šalį*)

Man tiesiog žodžių trūksta! Kaip jums patinka? Dar atsiprašo seniai buvęs!

SOBAČKINAS

Kaip aš džiaugiuos, kad jūs, sprendžiant iš veido, tokia skaisti ir sveika! O jūsų broliuko kaip sveikata? Aš tariausi, prisipažįstu, ir jį sutiksiąs čionai.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Tam jūs galėjote vykti pas jį, o ne pas mane.

SOBAČKINAS (*šypsodamasis*)

Aš atvykau papasakoti jums vieno labai įdomaus anekdotą.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Nesu anekdotų mėgėja.

SOBAČKINAS

Apie Natalją Andriejevną Gubomazovą.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kaip, apie Gubomazovą? (*Stengdamasi paslėpti smalsumą.*) Tur būt, neseniai tai atsitiko?

SOBAČKINAS

Šiomis dienomis.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kas gi tokio?

SOBAČKINAS

Ar žinote, kad ji pati plaka savo tarnaites?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Ne! Ką jūs sakote? Ak, kokia gėda! Ar galimas dalykas?

SOBAČKINAS

Galiu prisiekti! Leiskite papasakoti. Kartą liepia ji nusikaltusiai mergaitei gultis, kaip reikiant, į lovą, o pati išeina į kitą kambarį, neatmenu ko, rodos, rykščių. Tuo tarpu mergaitė kažko išeina iš kambario, o į jos vietą ateina Nataljos Andriejevnos vyras, atsigula ir užmiega. Grįžta Natalja Andriejevna, kaip reikiant, su rykštėmis, liepia vienai mergaitei atsisėsti jam ant kojų, apdengė drobule ir išplakė savo vyrą.

MARIJA ALEKSANDROVNA (*suplojusi rankomis*)

Ak, dieve mano, kokia gėda! Kaip tatai lig šiol aš apie tai nieko nežinojau? Aš jums pasakysiu, kad aš beveik visados buvau įsitikinusi, kad ji gali taip padaryti.

SOBAČKINAS

Natūralu. Aš tą visiems sakydavau. Kalba apie ją: „Pavyzdinga žmona, sėdi namie, auklėja vaikus, pati juos moko angliškai!“ Koks ten auklėjimas! Plaka kasdien vyrą, kaip katę!.. Kaip man gaila, iš tiesų, kad negaliu pas jus ilgiau būti. (*Linkčioja atsisveikindamas.*)

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kur gi jūs, Andriejau Kondratjevičiau? Ar ne gėda jums, tiek laiko nebuvote pas mane... Aš visados esu pripratus jus matyti, kaip namų draugą: pasilikite! Man norėjos dar su jumis pasikalbėti apie šį bei tą. Klausyk, Miša, mano kambary laukia karietų meistras; prašau, pasikalbėk su juo. Paklausk, ar apsiims perdirbti karietą pirmajai mėnesio dienai. Spalva kad būtų melsva su šviesiom puošmenom, kaip kad Gubomazovos karietos.

Miša išeina

MARIJA ALEKSANDROVNA

Aš tyčia išsiunčiau sūnų, kad pasikalbėčiau su jumis

vienu. Sakykit, jūs, tur būt, žinote: yra kažkoks Aleksandras Aleksandrovičius Odosimovas.

SOBAČKINAS

Odosimovas? .. Odosimovas... Odosimovas... Žinau, yra kažkur Odosimovas; beje, aš galiu sužinoti.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Labai prašau.

SOBAČKINAS

Atmenu, atmenu, yra Odosimovas, kanceliarijos, o gal skyriaus viršininkas... tikrai, yra.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Įsivaizduokite, išėjo juokinga istorija... Jūs galite man padaryti didelę paslaugą.

SOBAČKINAS

Jums reikia tik įsakyti. Dėl jūsų aš esu visam kam pasiryžęs: jūs tai žinote.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Štai koks reikalas: mano sūnus įsimylėjo arba, geriau pasakius, ne įsimylėjo, o tiesiog dūkas į galvą atėjo... Na, jaunas žmogus... Žodžiu, jam visur vaidenasi šito Odosimovo duktė.

SOBAČKINAS

Vaidenasi? Bet jis man nieko apie tai nesakė. Bet vėl gi, žinoma, jam vaidenasi, jeigu jūs sakote:

MARIJA ALEKSANDROVNA

Aš turiu į jus, Andriejau Kondratjevičiau, didelį prašymą: jūs, aš žinau, patinkate moterims.

SOBAČKINAS

Ché-ché-ché! O kodėl jūs taip manote? O juk, iš tikrųjų, įsivaizduokite: užgavėnių savaitę šešios pirklių pačios... gal jūs manote, kad aš iš savo pusės ką

nors ... šlaisčiausi, ar ką nors kita ... Prisiekiu, dargi nepažiūrėjau! Beje, dar geriau: jūs pažįstate tą, kaip jį, Jermolajus, Jermolajus... Ak, dieve, Jermolajus tas, kurs gyveno Liteinoje, netoli Kiročnos?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Nepažįstu ten nieko.

SOBAČKINAS

Ak, dieve mano, Jermolajus Ivanovičius, rodos, nors užmušk, užmiršau pavardę. Dar jo žmona, prieš 5 metus, išpainiojo į tokią istoriją... Na, juk jūs ją pažįstate — Silfida Petrovna.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Nepažįstu.

SOBAČKINAS

Dieve mano! jis dar gyveno netoli Kuropatkino.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Bet ir Kuropatkino aš nepažįstu.

SOBAČKINAS

Jūs paskiau atsiminsite. Duktė — baisi turtuolė, lig 200.000 kraičio, be jokios suktybės, o dar prieš vedības lombardo bilietą į rankas.

MARIJA ALEKSANDROVNA

O ką gi jūs? nevedėt jos?

SOBAČKINAS

Nevedžiau. Tėvas tris dienas klūpojo, maldavo vesti; ir duktė nepakėlė, ir dabar vienuolyne sėdi.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kodėl gi jūs nevedėt?

SOBAČKINAS

Taip kažin kaip. Manau sau: tėvas — smukles nuomoja, giminės — nei šis, nei tas. Tikėkite, pats vėliau gailėjaisi. Ima velniai, iš tiesų, kaip pasaulis sutvar-

kytas: visur visokios sąlygos, padorumo dėsniai. Kiek žmonių jau pražudė!

MARIJA ALEKSANDROVNA

Na, kam jums paisyti žmonių? (*Į šalį.*) Dabar kiekvienas vos išlindęs vabalas tariasi esąs aristokratas. Koks nors tituliarinis, o paklausk, kaip kalba!

SOBAČKINAS

Na, juk negalima, Marija Aleksandrovna, tikrai negalima, vis kažkaip... Suprantate... ims kalbėti: „Na, vedė, velnias žino ką...“ Beje, man visada visokios istorijos. Kitą kartą, iš tiesų, aš visai nekaltas, iš mano pusės nieko, nieko... bet ką padarysi? (*Kalba tyliai.*) Juk štai, kai Nevoj išeina ledas, visados randa 2—3 nuskendusias moteris, — o aš tik tyliu, nes dar į tokią istoriją įsipainiosi... Taip, mėgsta mane; bet, sakyčiau, už ką gi? veidas, negalima sakyti, kad būtų jau labai...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Gana jau, lyg jūs pats nežinote, kad esate gražus.

SOBAČKINAS (*šypsosi*)

O juk įsivaizduokit, dar kai vaikiščias buvau, nė viena, būdavo, nepraeina nebakstelėjusi man į pasmakrį ir nepasakiusi: „Koks gražus, išdykėlis!“

MARIJA ALEKSANDROVNA (*į šalį*)

Štai ir vėl! Kai dėl gražumo, tai tikras mopsas, o įsivaizduoja, kad gražus. (*Balsu.*) Na, tai klausykite, Andriejau Kondratjevičiaus, šitaip atrodydamas jūs galite tai padaryti. Mano sūnus apkvaišęs iš meilės; jam atrodo, kad ji — įkūnytas gerumas ir nekaltybė. Ar negalima kaip nors, žinote, ją kitokią parodyti, kaip nors šitaip, vadinasi, truputį išmurzoti... jeigu jūs, tarkime, nepadarysite jai išpūdžio ir neapsuksite jai galvos...

SOBAČKINAS

Marija Aleksandrovna, apsuksiu! Nesiginčykite, apsuksiu: aš galvą duosiu nukirsti, jei neapsuksiu! Aš jums pasakysiu, Marija Aleksandrovna, esu ne tokių istorijų patyręs... Štai šiomis dar dienomis...

MARIJA ALEKSANDROVNA

Vis tiek, kaip bebūtų, apsuksite ar ne, tik reikia, kad mieste pasklistų kalbos, — girdi, jūs su ja susidėjote... ir kad tai sužinotų mano sūnus.

SOBAČKINAS

Jūsų sūnus?

MARIJA ALEKSANDROVNA

Taip, mano sūnus.

SOBAČKINAS

Taip.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Kas — taip?

SOBAČKINAS

Nieko; aš taip sau pasakiau: taip.

MARIJA ALEKSANDROVNA

Angi jums atrodo, kad bus jums sunku?

SOBAČKINAS

O, ne, né kiek! Bet visi šitie išimylėję... jūs nepatikiésite, kaip jie keistai elgiasi, kartais, kaip kokie vaikėzai: čia pistoletai, čia... velniai žino kas. Žinoma, aš ne tam kalbu, kad kaip nors... bet, žinote, nepadoru geroj draugijoj.

MARIJA ALEKSANDROVNA

O! dėl šito būkite ramus. Pasitikėkite manim, aš to neleisiu.

SOBAČKINAS

Beje, aš tik šiaip sau prasitariau. Tikėkite, Marija Aleksandrovna, aš dėl jūsų, jei tik reikėtų, iš tiesų, gyvybę rizikuoti, tai mielai noru, dievaži, mielai noru... Aš taip jus myliu, jog, prisipažinsiu, net man nesmagu; jūs galite dievas žino ką pamanyti, o čia vien didžiausia pagarba. Labai gerai, kad atsiminiau! Aš prašysiu jus, Marija Aleksandrovna, paskolinti man visai trumpam laikui porą tūkstantėlių. Velnias žino, kokia prasta atmintis! Rengdamasis vis galvojau, kad knygelės neužmirščiau, tyčia pasidėjau ant stalo prieš akis. Ką tu padarysi, viską pasiėmiau, tabokinę pasiėmiau, nosinę dargi viršaus paėmiau, o knygelė liko ant stalo.

MARIJA ALEKSANDROVNA (į šalį)

Ką jau padarysi? Duosiu — prašvilps, o neduosiu — paleis po miestą tokius blėnius, jog niekur nosies parodyti negalėsiu. O dar sakosi: knygelę užmiršęs! Knygelę tu turi, aš žinau, bet ji tuščia. A, ką darysi, reikia duoti. (Balsu.) Gerai, Andriejau Kondratjevičiau! Aš jums tuoj atnešiu.

SOBAČKINAS

Labai gerai, aš pasėdėsiu čia.

MARIJA ALEKSANDROVNA (nueidama į šalį)

Be pinigų, biauzybė, nieko negali padaryti.

SOBAČKINAS (vienas)

Taip, šitie 2.000 dabar man labai pravers. Skolų aš negražinsiu: ir batsiuovys palauks, ir siuvėjas palauks, Anna Ivanovna irgi palauks; žinoma, ims šaukti, na, bet ką padarysi? negalima pinigais švaistytis, jai bus gana mano meilės, o suknelių, ji meluoja, kad neturi. O aš štai kaip padarysiu: netrukus bus promenadas; mano karietaitė nors ir nauja, na, bet ją kiekvienas jau yra matęs ir pažįsta, o karietų meistras Joachimas,

sako, turįs vos tiktai užbaigtą, paskutinės mados, jis dar niekam jos nė nėrodeš. Jei pridėsiu tuos 2.000 prie mano puskarietės, aš galiu gerus mainus padaryti. Tuokart, pamatysite, kokį efektą padarysiu! Visose vaikštyne, gal būt, iš viso tebus viena ar dvi tokios puskarietės. Todėl apie mane visur ims kalbėti. O tuo tarpu reikia pagalvoti apie Marijos Aleksandrovnos prašymą. Man rodos, protingiausia būtų pradėti nuo meilės laiškų. Parašyti laišką šitos mergaitės vardu ir kaip nors, lyg netyčia, pamesti, jam esant, ar užmiršti ant stalo jo kambary. Žinoma, gali išeiti kaip nors ir negerai. O vėl gi, kas tokio? Gausi niuksą į pašonę. Niuksas, žinoma, skaudus dalykas, bet vis dėlto ne toks jau, kad... Be to, juk aš galiu ir pasprukti, jei kokia — į miegamąjį Marijos Aleksandrovnos, ir stačiai po lova, ir tegu mane iš ten ištraukia! Bet, svarbiausia, kaip laišką parašyti? Baisiai nemėgstu rašyti, tiesiog, nors pasikark. Velniai žino, taip, rodos, žodžiu viską puikiai išdėstyčiau, o imsi rašyti — stačiai lygu būtų kas antausį davęs: konfūzija, konfūzija, ranka nejuda, ir gana. Nebent šitaip padaryti: turiu dar šiokių tokių laiškų, dar neseniai man rašytų — parinkti tinkamesnį, pavardę išskusti, o jos vietoje parašyti kitą. Kas gi tokio, kodėl gi negerai? Reikia pagraibyti kišenėj, gal tuojau pat rasiu, kokio reikia. (*Išima iš kišenės pundelį laiškų.*) Na, nors ir šita, pavyzdžiui. (*Skaito.*) „Aš labai sveika, dekovoti dievui, bet širdis gelia iš meilės. Argi tu, dūšele, visai esi užmiršęs, Ivanas Danilovičius matė jumis, dūšele, tįjatruose ir kad ateitumei nuraminti kalbos linksmybėmis.“ Po velnių! rodos, jokios rašybos nesilaiko. Ne, šitokiu, aš manau, neapsigausi. (*Skaito.*) „Aš jums, dūšele, išsiuvinė-

jau juosta.“ Na, visiškai nulėpo! Per daug bukolikos, Ša-
tobrianą primena! Štai šitame laiške ar nebus ko ge-
resnio? (*Atskleidžia kitą ir, prisimerkęs, stengiasi su-
sivokti.*) „Ma-lonus drauguži!“ Ne, čia gi nėra malonus
draugas; bet kas gi? „Švelniausias, brangiausias?“ Ne,
ir ne brangiausias, ne, ne. (*Skaito.*) „B-b-iaurybė.“ Hm!
(*Sučiaupęs lūpas.*) „Jeigu tu, klastingas mano nekal-
tybės suvedžiotojau, neatiduosi smulkmenų krautuvei
skolos, kurią aš, per širdies neprityrimą, tau, biaurusis
šunsnuki, (*paskutinį žodį skaito beveik pro dantis*)...
tai aš tave į policiją.“ Velniai žino kas! Štai iš tiesų, vel-
niai žino, ką rašo! Tikrai nieko gera nėra šitame
laiške. Žinoma, apie viską galima pasakyti, bet ga-
lima padoriai pasakyti, taip išreikšti, kad neižeistumei
žmogaus. Ne, ne, visi tie laiškai, aš matau, kažkaip ne
tokie... visai netinka. Reik paieškoti ko nors stip-
resnio, kad būtų matyti karšti jausmai, — kad kun-
kuliuotų, taip sakant. O štai, štai pažiūrėsime šitą.
(*Skaito.*) „Žiaurusis mano sielos tirone“. A, tai kažkaip
neblogai, vis dėlto. „Susigraudink dėl mano nelai-
mingo likimo!“ Ir labai kilnu, dievaži, labai kilnu!
Tuoju matyti edukacija! Jau pati pradžia rodo, kas
kaip elgsis. Štai kaip reikia rašyti! Jausminga, betgi ir
žmogus neižeistas. Štai šitą laišką aš jam ir pakišiu.
Toliau jau ir skaityti nebereikia; tik neži-
nau, kaip čia išskusti, kad nebūtų žymu. (*Žiūri į pa-
rašą.*) Ė, è! labai gerai, laiškas bevardis! Puiku! Šitą
ir reikia pasirašyti. Reikaliukas puikiai savaimė susi-
tvarkė! O kiti sako, esą, išvaizda niekai: na, kad nebū-
čiau pogražis, niekas manęs neįsimylėtų, o jei neįsi-
mylėtų, laiškų nerašytų, o be laiškų būčiau nežinojęs,
kaip imtis šito darbo. (*Eidamas prie veidrodžio.*) Šian-

dien kažkaip apsileidęs atrodo, o kitą kartą, iš tikrųjų, būna kažkas reikšminga veide . . . Gaila tik, kad dantys prasti: būčiau panašus į Bagratijoną. Nežinau tik, kaip žandeną želdinti: ar taip, kad ištiesai aplinkui būtų kaip spurgai, lyg gelumbe apsiūta, kaip sakoma, — arba viską plikai nuskusti, o žemiau lūpos ką nors toki sugalvoti, a?